

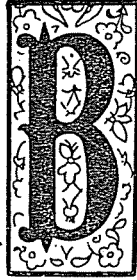
Tasavvuf

LEVAKIH'UL - ENVÂR

II

Yazan:
ŞA'RANI

TERCÜME
Dr. Ahmed H. Kayalar

u tabakâta muhaddislerin yoluna göre hareket ettim. Şöyle ki **Risâlet'ül-Kuşeyri** ve **Ebû Nuaym'ın Hilye'si** gibi müsnet kitaplarda yer alan ve sahibinin, senedinin doğruluğunu açıkça belirttiği hikâye ve sözleri kat'i ifade ile zikrettim. Aynı şekilde, kâmil şeyhlerden birinin, bu yolun hükümlerine istidlâl makamında zikrettiğini de kat'i ifade ile anlattım. Zira onun istidlâli, o'na göre senedinin delilidir. Bu iki şeklin haricinde kalanları **Yuhkâ** (hikâye olunur) ve **Yurvâ** (rivâyet olunur) diye zayıf ifadeyle naklettim. Sonra şurası aşikârdır ki **Avâriful-Meârif** ve benzeri gibi bu zümrenin kitaplarındaki hükümler âlimlerin «**Şerh'ul-Mühezzeb**'te dedi» «**Şerh'ur-Ravda**'da dedi» demeleri gibi, senedleri sahih olan hükümlerdir, onları da kat'i ifadeler ile anlattım.

Bu tabakâtı, X. asırda kendileriyle temas ettiğim, bir müddet hizmetlerinde bulunduğum, yahut bazan teberrüken kendilerini ziyaret ettiğim, kendilerinden hikmetli ve güzel söz işittiğim şeyhlerimin hallerinden münâsıp miktarda bahsederek bitirdim. Bunları, onlardan Mısır ve vilâyetlerinin geçmiş bütün şeyhlerinden -Allah hepsinden râzı olsun- bahsedişimizde olduğu gibi anlattım.

Ey kardeşim, bu kitabı inanarak okuyan ve dinleyen herkes, zikredilen bütün velîlerle muâsır olur. Çünkü şeyhle bir arada olmayış ona karşı sevgi beslemede ve onunla sohbetinde kusur addedilmez. Zira bizler kendilerini görmediğimiz ve muasırları olmadığımız halde, kendilerini görür gibi Hz. Peygamber'i -Allah ona selâtu selâm etsin- sahâbeyi, tâbiûn ve ictihâd sahibi imamları severiz. İnanılan şeylerin şekilleri belirir ve ortaya çıkarsa, şahısların şekillerini görmeye ihtiyaç kalmaz. Buna benzer bir kitabı okuduğu halde, kendisinde Allah azze ve cellenin yoluna doğru bir uyanış ve arzu doğmayan kimse ölümlerle aynı seviyededir.

Kitabı «Levâküh'ulEnvâr fi Tabâkât'il-Ahyâr» diye adlandırdım. Başına mütâlâa edenin bu zümre hakkındaki inancını kuvvetlendiren ve bu zümreye karşı beğenmemezliğin her asırda süregeldiğini dâkik bir tarzda gösteren faydalı bir mukaddime koydum. Bu beğenmemezlik, onların ekseri akıl sahibi kimselere karşı zevk hallerindeki üstünlükleri dolayısıyladır. Fakat onlar bu zümreyi olgunlukları dolayısıyla değiştiremezler. Nitekim onlar da bir esintinin dağı değiştirememesi gibi değişmezler. Bu, hacminin küçüklüğüne rağmen bu yol mensuplarının ekseri fıkhnı içine alan pek kıymetli bir kitaptır. Yine bu kitap, tasavvuf yoluna girenlerin ve taklitçilerinin şâfiî mezhebindeki -Allah ondan razı olsun- «Er-ravda» kitabı gibi, bütün nasları hakkındadır. Allah bunu keremiyle hâlis kılın. Ondandır müellifini, istinsâh edenini, dinleyenini, mütâlâa edenini faydalandırın. O yakındır, duâları kabul edendir. Bunu böyle bilersen mesele kalmaz. Tefvik Allah'tandır.

MUKADDİME

Bu, velî ve süfler yolunu Kur'an-ı Kerim ve sünnetle döşenmiş olduğunu ve bunun nebîlerle safvet sahiblerinin ahlâkı üzerinde bulunduğu beyânı hakkında bir mukaddimedir. Bu mukaddime, aynı zamanda tasavvufun, Kur'an'ın sadece sarîh olarak bildirdiğine dayanışının, sünnete ve icmâa muhalif olursa kınanmış olacağını; fakat muhâlif olmazsa, nihâyet onun bir müslümanın ortaya koyduğu telâkkî olduğunu beyanı hakkındadır. Arzu eden bununla hareket eder, arzu eden de bırakır. Bu ve diğer hareketlerde anlayış, inkâr için bir imkân gibidir; şu kadar var ki onlar hakkında sûizanda bulunulmamalı, kendilerini riyâ isnad edilmemelidir. Zaten bu şer'an caiz değildir.

Ey kardeşim, -Allah sana rahmet etsin- sunu da bilmelisin ki tasavvuf ilmi, kitap ve sünnete göre amelle aydınlandığı zaman velîlerin kalplerinde yerleşen bir ilimden ibaretir. Kitap ve sünnete göre hareket eden her kimsede, dillerin ifadeden âciz kaldığı ilimler, edeb, sırlar ve hakikatler yerleşir. Bu bildikleri hükümlerle amel ettikleri zaman şeriat âlimlerinde yerleşen hükümlerin benzeri-

dir. Tasavvuf meânî ve beyân ilimlerinin nahiv ilminin zübdesi oluşu gibi, kulun ancak şeriatın hükümleriyle, eksikliklerden ve nefsin hazlarından uzak hareketlerinin semeresidir.

Tasavvuf ilmini müstakil bir ilim kabul eden, doğru hareket etmiştir; onu şeriatın hükümlerinin aynısından kabul eden de doğru hareket etmiştir. Aynı şekilde, meânî ve beyân ilmini müstakil bir ilim kabul eden doğru hareket etmiş; bunları nahiv ilminden sayan da isâbet etmiştir. Şu kadar var ki bu sonuncusu herhangi bir zevki nazar-ı itibare almamıştır. Tasavvuf ilmi, şeriat kaynağının bir dalıdır; şeriat ilminde mütebahhir olan nihâyet gâyeye ulaşır. Kul, nebi ve sūfler yoluna girer ve burada derinleşirse Allah ona zâhir hükümlerdeki gibi muayyen bir derecede istinbât kuvveti verir. O da bu yolda ki vâcib, mendûb, edeb, harâm ve mekrûh gibi hususları istinbât eder. İlk hususun aksi, müctehidlerin yaptıkları gibidir. Bir müctehidin, şeriatın vâcib oluşuna kesin bir şekilde hükmetmediği bir şeyi kendi ichtihadıyla vacib kabul etmesi, bir velînin, şeriatın vücûbuna kesin şekilde hükmetmediği bir hususu tasavvufta vacib kabul etmesinden daha farklı değildir. **El-Yâfiû** ve diğerleri bu şekilde belirtmiştir.

Bunun izahı şudur: Bu kimselerin hepsi şeriatı adâlet sahibidirler. Allah azze ve celle onları, kendi dini için seçmiştir. Tetkik eden herkes, Allah teâlâ yakınlarının bilgilerinden hiçbirinin, şeriatın dışına çıkmadığını anlar. Şeriat, onların her an Allah azze ve celle'ye vuslatları olunca, onların bilgileri nasıl olur da şeriatın dışına çıkar? Fakat bu yolun mensupları hakkında bilgisi olmayanın, tasavvufun, şeriatın aynından olmasını garip karşılamasının sebebi, kendisinin şeriat ilminde derinleşmemiş olmasıdır. Bunun için **EL-CUNEYD** -Allah ona rahmet etsin- bu veya şu zamanda, kendisinin kitap ve sünnetten uzaklaştığı iddia edenlere reddiye olmak üzere «Bizim bu ilmimiz kitap ve sünnetle örülmüştür» demişti.

Devam edecek